

Danuta Peplowska-Marczak

PIERWSZE STWIERDZENIE TERYTORIALNEJ WŁOCHATKI *AEGOLIUS FUNEREUS* W KAMPINOSKIM PARKU NARODOWYM

27 I 2009, około godz. 22.00 na terenie Kampinoskiego Parku Narodowego dokonano nasłuchu sowy, który następnie oznaczono jako głos samca włośchatki *Aegolius funereus*. Głos był krótki, trwał kilka sekund, w sumie nasłuch dotyczył 3 powtórzeń, następnie ptak oddalił się i był słabo słyszalny z głębi lasu. Ptak początkowo przebywał w konarach dębu na terenie osady Pociecha (52°19'N, 20°45'E) następnie przeleciał w głąb boru mieszanego w Obszarze Ochrony Ścisłej Sieraków, gdzie sosna osiąga wiek 180 lat. Kolejnego nasłuchu w tym miejscu dokonano w nocy 5 II 2009. Było to bardzo wyraźne zaznaczanie terytorium przez samca, a towarzyszyła mu stacjonarna samica, którą słyszano w tym samym czasie. Samiec przelatywał odcinkami po ok. 100 m i przysiadł na drzewach, w każdym miejscu nawoływał, tworząc w ten sposób regularny krąg o powierzchni ok. 0,5 km². W skład wyznaczonego kręgu wchodziła łąka śródleśna, fragment olsu, wspomnianego wcześniej boru mieszanego i kilkusetletnie dęby. Zabudowania i podwórko osady Pociecha również weszły w część wyznaczonego terytorium. Samiec powtarzał okrażenia przez całą nasłuchowaną część nocy, od godziny ok. 20.00 do godziny 22.00. W kolejnych dniach lutego, marca i kwietnia nasłuchiowano włośchatki jeszcze kilkakrotnie. Najciekawszy nasłuch nastąpił w nocy 2 III 2009, gdy para włośchatki krzyczała zdenerwowana obecnością marcującego rysia *Lynx lynx*. Niestety terytorium włośchatki pokrywało się z terytorium puszczyka *Strix aluco*, który wykazywał bardzo dużą agresję w stosunku do mniejszej sowy – para puszczyka przylatywała na głos samca włośchatki i przypuszczała na niego atak. Prawdopodobnie z tego powodu samiec włośchatki nawoływał typowym głosem godowym *upupupupu* krótko, po czym milkł, aby uniknąć ataku przylatujących na jego głos puszczyków. Kilkakrotnie samcowi włośchatki towarzyszył głos samicy, również były to głosy związane z przekazywaniem pokarmu, a następnie doszły głosy oznaczone prawdopodobnie jako głosy młodych włośchatki. W nocy 1 V 2009 ostatni

raz zanotowano głos tego gatunku. Obchodząc teren nie znaleziono martwych ptaków, co sugeruje, że jednak uniknęły śmiertelnego starcia z puszczykami. Nie szukano specjalnie dziupli, uznając za istotniejsze pozostawienie w spokoju i tak nękaną parę włośchatki. W ciągu dnia przeszukiwano teren i stwierdzono, że dziupli odpowiednich do zajęcia przez włośchatkę jest bardzo dużo. OOS Sieraków jako rezerwat istnieje od roku 1937 i w starych drzewach nagromadziło się sporo dziupli dzięcioła czarnego *Dryocopus martius* oraz różnego typu szczelin.

W poprzednich latach mimo prowadzonych obserwacji sów nie stwierdzono na terenie Puszczy Kampinoskiej włośchatki (Żmichorski *et al.* 2005, Woźniak *et al.* 2008). Znaleziono jedynie oskub włośchatki w pokarmie jastrzębia *Accipiter gentilis* w Borze Kazuńskim, na skraju Puszczy (Olech 1997). Obserwacja lęgowej włośchatki może wskazywać na prawidłowy kierunek, w jakim idzie gospodarka terenów leśnych parku. Stopień naturalności lasów i wiek drzewostanów puszczy wzrasta. Na terenie Mazowsza brak jest obserwacji lęgowych włośchatki (Tomiałojć i Stawarczyk 2003, Domaszewicz *et al.* 2007), chociaż zdarzają się pojedyncze obserwacje tych ptaków, dotyczące głównie okresu migracyjnego (S. Wąsik, P. Stolarz, kart. M-ŚTO).

Autorka składa serdeczne podziękowania Romualdowi Mikuskowi za wstępne oznaczenie głosów i cierpliwe wyjaśnianie niepewnych zachowań włośchatki.

Literatura

- Domaszewicz A., Mikusek R., Sikora A. 2007. *Włośchatka – Aegolius funereus*. W: Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.) Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych polski 1985-2004. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań, s. 280-281.
- Olech B. 1997. *Diet of the Goshawk Accipiter gentilis in Kampinoski National Park (Central Poland) in 1982-1993*. Acta Orn. 32 (2): 191-200.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. *Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany*. PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- Woźniak B., Lewtak J., Olszewski A. 2008 msc. *Sowy – gatunki, liczebność i rozmieszczenie w środkowej części Kampinoskiego Parku Narodowego*. Stacja Bazowa Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Pożary” w Kampinoskim Parku Narodowym. Arch., Kampinoski Park Narodowy.
- Żmichorski M., Krupiński D., Osojca G., Jarzombkowski F. 2005 *Sowy Strigiformes wschodniej części Kampinoskiego Parku Narodowego*. Kulon 10: 43-46.

Adres autorki:

Kampinoski Park Narodowy, ul. Tetmajera 38, 05-080 Izabelin, e-mail: d.marczak@kampinoski-pn.gov.pl

**FIRST RECORD OF THE TERRITORIAL TENGMALM'S OWL *AEGOLIUS
FUNEREUS* IN THE KAMPINOS NATIONAL PARK**

Summary

The observation concerns a breeding Tengmalm's owl *Aegolius funereus* in the Kampinos National Park. A pair was heard many times in the period of 27 January 2009-1 May 2009. By that time, these owls had not been recorded from the Park, the only indication of the presence of this species being a plucking in the food of the Goshawk *Accipiter gentilis*. The habitat occupied by this pair comprised a mixed coniferous forest, a meadow surrounded by forest, fragment of an alder swamp, and oaks several hundred years old at the village of Pociecha (52°19'N, 20°45'E).